

UZGODNIONO

03. GRU. 2024

dnia .....

Małopolski
Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Krakowie

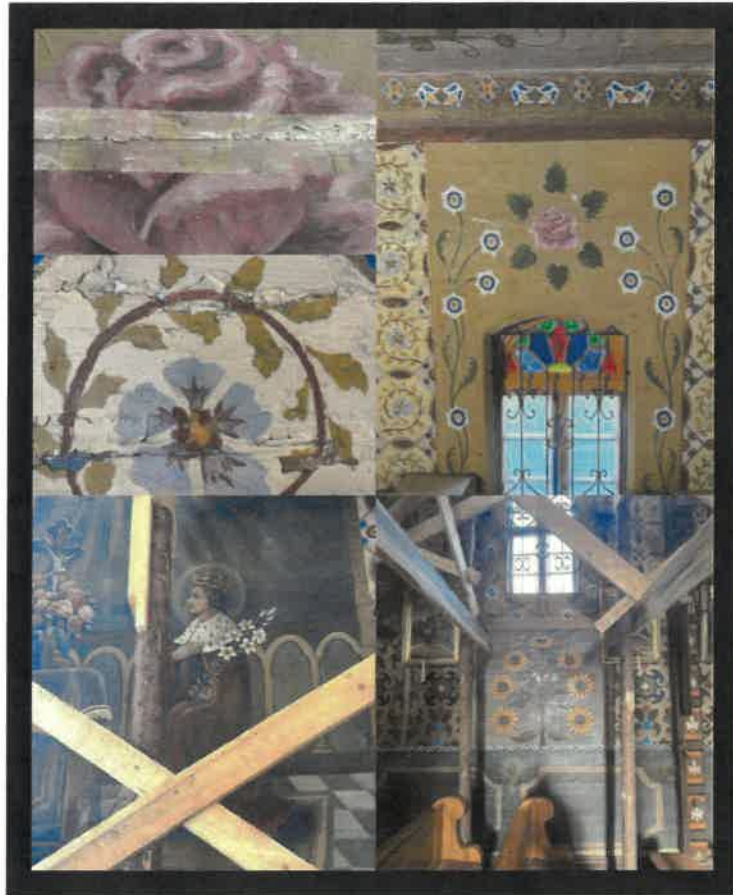
31-002 Kraków, ul. Kanonicza 24

19. 2R-I. 5142. 345. 2024. JK

2024 2R-I. 5142. 345. 2024

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

**DOTYCZĄCYCH POLICHROMOWANEGO STROPU NAD PREZBITERIUM ORAZ POLICHROMII
ŚCIAN W KOŚCIELE PARAFIALNYM PW. ŚW. JAKUBA APOSTOŁA I KATARZYNY
ALEKSANDRYJSKIEJ W RACIECHOWICACH**

Opracowanie:

mgr Joanna Babraj - Mędrala

mgr Marcin Książek

KRAKÓW

2024

Konserwator Dziej Sztuki

mgr Marcin Książek

nr dypl.: ASP Kraków 8099

tel. 513-804-506

SPIS OPRACOWANIA:

I. DANE INWENTARYZACYJNE OBIEKTU/2

II. RYS HISTORYCZNY ORAZ KRÓTKI OPIS OBIEKTU/3

III. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ- polichromia stropu nad prezbiterium oraz ścian w świątyni/6

IV. STRATYGRAFIA/10

A. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA ODKRYWEK/12

V. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE/19

V. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE/21

VII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA/24

I. DANE INWENTARYZACYJNE OBIEKTU

<u>OBIEKT:</u>	<ul style="list-style-type: none"> Polichromowany strop nad nawą oraz polichromowany chór kościoła parafialnego pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach
<u>LOKALIZACJA:</u>	Woj. Małopolskie, gmina Raciechowice, powiat myślenicki, Raciechowice 23, 32-415 Raciechowice
<u>CZAS POWSTANIA</u> <u>I AUTOR:</u>	<ul style="list-style-type: none"> Sama świątynia pochodzi najprawdopodobniej z XVIII w. w późniejszym czasie poddawana przeróbkom. W 1920 r. kościół został częściowo przebudowany. W roku 1930 wnętrze świątyni (uwzględniając polichromie i złocenia ołtarzy) poddano re-aranżacji, projektantem i wykonawcą był Stanisław Wymiatałek z Wieliczki.
<u>MATERIAŁ</u> <u>I TECHNIKA:</u>	<p>Kościół posiada typowy układ jednonawowy o drewnianej konstrukcji zrębowej z oddzielną częścią prezbiterium z wielobocznym zamknięciem z zakrystią oraz zdobną sygnaturką nad nawą główną. Sygnaturka zwieńczona krzyżem stanowi dominantę wysokościową jako najwyższy element budynku. Ściany kościoła zostały oszalowane pionowo i kryte deskowaniem z wykończeniem listwowym. Od zachodu do nawy dostawiona kruchta z pięterkiem dzwonowym. Do ściany prezbiterium dobudowana drewniana kapliczka z XVIII w. krucyfiksem. Natomiast od strony północnej zachowała się część sobót.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ściany w nawie głównej drewniane i polichromowane, kilkukrotnie przemalowane. Strop i ściany w prezbiterium drewniane i polichromowane z co najmniej jedną zmianą re-aranżacji kompozycyjno barwnej. Deski usytuowane na stropie, mocowane do drewnianej konstrukcji z belek stropowych przybitych gwoźdźmi. Odwrocia desek stropowych od strony strychu są nie widoczne z racji wykonanego podwójnego deskowania. Dekoracja malarska partii sklepienia od strony wschodniej (tzn. nad prezbiterium) została wykonana na drewnie. Natomiast polichromia nad nawą świątyni, została wykonana na podobrazii płóciennym¹. Polichromia ścian i stropu wykonana została na warstwie gruntu wyrównującego. W miejscach łączenia desek masa gruntu została wykorzystana bardziej obficie w celu wyrównania nierówności, wyprowadzenia płaszczyzny i uzupełnienia szczelin. Szczególnie dobrze widoczne jest to na ścianach, w tych partiach masa gruntów uległa spękaniu, odspaja się od deskowania wykazując znaczną tendencję do odspajania. Ponadto zauważalne są wstawki płótna, wykorzystane w celu wzmocnienia podobrazia malarskiego i nie przenoszenia pęknięć z warstwy drewna do poziomu warstwy polichromii. Wstawki z płótna jak wnioskujemy z prac prowadzonych w roku 2024 pochodzą z lat 30 XX w. kiedy polichromię wykonywał S. Wymiatałek (bardzo charakterystyczne płótno o masywnym splocie). W celu zamaskowania pęknięć polichromii wykorzystano (na zdecydowanie mniejszą skalę niż w partii stropu nad nawą) taśmę klejącą. W każdym przypadku na taśmie wykonano olejne przemalowanie „zgodne” kompozycją sąsiadującą. Należy podkreślić, iż w części prezbiterialnej eksponowana jest polichromia z roku 1930 wykonana przez S. Wymiatałka natomiast w nawie polichromia z lat 30 została „odświeżona” w dobrej wierze przez lokalną społeczność zapewne w latach 80 (?) XX w. Wykonano wówczas przemalowanie w znacznej mierze po formie z lat 30. Wprowadzone zmiany dotyczą intensywności kolorystycznej, precyzji w konturze oraz drobnych zmian kompozycyjnych. Na poziomie technologicznym wykorzystano materiały nie spójne z wcześniejszymi co nie wpłynęło korzystnie na stan zachowania polichromii.
<u>WPIS DO REJESTRU ZABYTKÓW:</u>	Kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach, dzwonnica oraz otoczenie, zostały wpisane do rejestru zabytków nieruchomości woj. Małopolski A-120 z 25.03.1969 [A-260/M]
<u>WŁAŚCICIEL:</u>	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach reprezentowana przez Proboszcza ks. Macieja Winiarskiego
<u>AUTORZY</u> <u>OPRACOWANIA:</u>	mgr Joanna Babraj – Mędrala mgr Marcin Książek

¹ Program prac konserwatorskich dotyczących polichromowanego stropu nad nawą oraz polichromowanego chóru w kościele parafialnym pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach, J. Babraj- Mędrala, M Książek, Kraków, 2024

II. RYS HISTORYCZNY ORAZ KRÓTKI OPIS OBIEKTU

Raciechowicka parafię erygowano w XIII w. – jak czytamy w Liber Beneficiorum Jana Długosza. Aktualna świątynia jest trzecią z kolei, wzniesiona w 1720 r., samo prezbiterium jest jednak wcześniejsze bo XVII wieczne. Uroczystej konsekracji świątyni dokonano w 1747 roku przez biskupa sufragana krakowskiego Michała Kunickiego². Głównym patronem jest św. Jakub Starszy, natomiast drugą patronką św. Katarzyna Aleksandryjska. W latach 1889- 1902 kościół został gruntownie przebudowany: nawa została przedłużona, a na miejscu wieży została zbudowana kruchta z pięterkiem dzwonowym. Do ściany prezbiterium dobudowana drewniana kapliczka z XVIII w. krucyfiksem. Natomiast od strony północnej zachowała się część sobót. Zachowane soboty są rodzajem niskich podcieni o konstrukcji słupowej, zadaszone jednospadowym dachem obecnie oszalowane deskami. (Sama nazwa "soboty" nawiązuje do dawnej praktyki wiernych, którzy przybywali na nabożeństwa niedzielne często ze znacznych odległości dzień wcześniej (czyli w sobotę) i oczekiwali do rana, gromadząc się wokół kościoła – soboty dawały im schronienie). We wnętrzu kościoła znajduje się przede wszystkim wyposażenie w stylu rokokowym z 1779 roku z elementami baroku.

Wnętrze kościoła przedstawia się jako hala bez słupów, nakryta stropem płaskim. Jedynie dwa stare słupy pochodzące z wcześniejszego kościoła podtrzymują chór muzyczny. Słupy te mają silne zgrubienie i wydłużone bazy podobnie jak kapitele. Pozostałe słupy zostały usunięte przy poszerzaniu świątyni. W kościele brak łuku tęczowego a strop nawy łączy się z częścią nad prezbiterium, jedyny podział stanowi (konstrukcyjna) belka.

Strop i ściany świątyni pokryte są polichromią o motywach figuralno- ornamentalnych wykorzystującą również motywy architektoniczne, wykonaną na początku XX wieku. Ornamentacja w przeważającej mierze wykorzystuje motywy roślinne jak dziewięciosiły, bławaty czy słoneczniki. Strop w prezbiterium został ozdobiony przedstawieniem Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej na tle obłoków. Maryja ukazana na globie ziemskim depcze węża, trzymającego w pysku jabłko, czyli pokonuje grzech pierworodny. Lewą stopę opiera na półksiężycu. Całość przedstawienia została obramiona dwukrotnie najpierw złoconą ornamentalno profilowaną ramą a następnie kwiecistymi girlandami na jasno różowym tle. Pozostałą partię tła wypełniono monochromatycznie w odcieniu ziemi zielonej.

---

² Broszura informacyjna, dostępna w parafii *Raciechowice*, 2003 Kraków

Fot.1. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment centralnej części stropu nad prezbiterium, przedstawienie Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej. Polichromia wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałka z Wieliczki. Jako podobrazie dla polichromii wykorzystane zostały deski stropowe. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Z kolei malarską dekorację ścian wyróżnia dwu strefowość, dolna, „cokołowa” partia wykorzystuje powtarzający się motyw architektonicznej prostokątnej płyciny o ściętych narożnikach na ciemno brązowym tle. Pas ten stanowi niejako podstawę dla wyżej przedstawionej ornamentacyjnej dekoracji ścian wykorzystującej różnorodne motywy roślinne w prezbiterium. Natomiast w części nawy malatura ścian została utkana z drobnych powtarzających się dekoracyjnych motywów stanowiących tło dla figuralnych przedstawień. Na północnej ścianie odnajdujemy wizerunek św. Michała Archanioła z mieczem i tarczą zabijającego bestię. Natomiast na ścianie południowej umieszczono przedstawienie św. Kazimierza, (Kazimierza Jagiellończyka). Święty przedstawiony jest w stroju książęcym z koroną na głowie i lilią w dłoni w momencie adoracji krzyża.

Fot.2. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment figuralnej dekoracji ściany północnej. Widoczny św. Michał Archanioł. Polichromia wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałka aktualnie przemalowana zapewne w latach 80 XX w. Jako podobrazie dla polichromii wykorzystane zostało deskowanie ścian. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.3. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment figuralnej dekoracji ściany południowej. Widoczny św. Kazimierz. Polichromia wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiątałkę aktualnie przemalowana zapewne w latach 80 XX w. Jako podobrazie dla polichromii wykorzystane zostało deskowanie ścian. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Na każdej ze ścian nawy lokalizujemy po dwa otwory okienne, poniżej każdego z okien w osi, umieszczono powtarzający się motyw rozkwitniętych słoneczników.

Fot.4. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji ściany północnej, tuż poniżej otworu okiennego, kwiaty słonecznika. Polichromia wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiątałkę aktualnie przemalowana zapewne w latach 80 XX w. Jako podobrazie dla polichromii wykorzystane zostało deskowanie ścian. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Opierając się na tablicy upamiętniającej odnowienie kościoła nastąpiło w 1930 roku a jego autorem i projektantem był Stanisław Wymiątałek z Wieliczki. Prace mające na celu odnowienie kościoła przeprowadzono za czasów probostwa ks. Michała Chorobika. „Niezwyczajnie trudny okres jego duszpasterskiej działalności przypadł na lata dwóch wojen światowych i pierwszych lat Polski Ludowej. W okresie realnego stalinizmu, pod presją ówczesnych władz schorowany ks. Chorobik musiał ustąpić z zajmowanego stanowiska. W 1953 roku, po jego śmierci, nowym administratorem parafii, a od 1966 roku proboszczem został ks. Jan Osadziński. Przeprowadził on odnowienie kościoła w 1969 roku i generalny remont w latach 1981- 1984.”³

Z kolei autorem ołtarzy jest zapewne snycerz i rzeźbiarz Piotr Kornecki pracujący także w kościołach w Bochni, Zakliczynie i Gdowie. Tuż nad wejściem powyżej trybuny muzycznej znajdują się organy, wykonane w 1887 roku w Szczyrzycu w fabryce Falla.

³ Broszura informacyjna, dostępna w parafii *Raciechowice*, 2003 Kraków, s. 4

Fot.5. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczna tablica informująca o „restauracji” świątyni. Tablica wykonana z drewna mającego za zadanie imitować czarny kamień. Tekst zapisany ozdobną czcionką wykorzystującą złoto mineralne (nieszlachetne), również w celu imitacji, złocień. Drewno uszkodzone przez szkodniki, widoczne otwory wylotowe i nadwątlona struktura na przełomach. Tablica zamontowana na chórze.

Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

III.STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ- polichromia stropu nad prezbiterium oraz ścian w świątyni

W przypadku polichromii występującej na stropie i ścianach raciechowickiej świątyni mamy do czynienia z bardzo złym stanem zachowania. Stan techniczny wszystkich warstw technologicznych wymaga pilnej interwencji konserwatorskiej. Ponadto całość dekoracji malarskiej w partii ścian nawy została przemalowana, w wielu miejscach wręcz impastowo. Określając rodzaje zniszczeń jakie dotknęły opracowywaną polichromię można przeprowadzić podział na te natury estetycznej i technicznej. Próby odnawiania malatury na ścianach (nawy) doprowadziły do nieco odmiennych wrażeń estetycznych od tych pierwotnych z lat 30 XX w. Stwierdzenie to nie jest bezpodstawne, gdyż polichromia wykonana w części prezbiterialnej nie została poddana „odświeżaniu”, dając możliwości porównawcze. Czas powstania również przyczynił się do zmian zachodzących w materiałach z których wykonano obiekt. Niekorzystny wpływ miały także zmienne warunki wilgotnościowe i temperaturowe panujące w kościele oraz czynniki biologiczne, (żerowaniu drewno jądów).

Całość polichromii stropowej w prezbiterium jest mocno zabrudzona i pociemniała podobnie rzecz ma się w przypadku ścian w prezbiterium. Poważniejszym problemem wydaje się być stan zachowania samych desek z których skonstruowano strop, struktura desek jest osłabiona. Deskowanie ścian, od strony technicznej, jest w nieco lepszej kondycji. Obecnie trudno jest określić faktyczny poziom poczynionych zniszczeń z racji licznych wtórnych nawarstwień, które pokrywając szczelnie powierzchnię drewna uniemożliwiają diagnozę oraz z racji budowy technologicznej (podwójne deskowanie wykonane powyżej stropu na strychu zasłaniające odwrocia desek stropowych). Prace konserwatorskie prowadzone w roku 2024 przy stropie nad

nawą kościelną dowodzą, iż zniszczenia poczynione przez szkodniki mogą być znaczne. Ślady bytowania owadów szkodników, zlokalizowano w trakcie wykonywania odkrywek. Zlokalizowano liczne miejsca gdzie skalpel „wpadał” w strukturę deskowania. Zaobserwowano również drobne otwory wylotowe powstałe po bytowaniu drewnojadów. Należy mieć również na względzie, iż liczba otworów wylotowych w porażonym materiale nie jest wprost proporcjonalna do poziomu zniszczenia drewna. Szkodniki wykorzystują bowiem na swoje lęgownice już wcześniej istniejące.

Ponadto przeprowadzono obserwację w celu określenia aktywności szkodników. Stwierdzono, że w ciągu jednego dnia od godziny 9 rano do 17 popołudniu na obserwowanej powierzchni przybyło pyłu drzewnego.

A. Zdjęcie wykonane o 9 rano. Widoczna mała ilość pyłu drzewnego poniżej miejsca żerowania.

B. Zdjęcie wykonane 9 rano, powstały kopczyk celowo spłaszczono, aby uzyskać porównanie.

C. Zdjęcie wykonane o 17 godzinie. Nastąpił wyraźny przyrost pyłu drzewnego.

Fot.6. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny parapet okienny przy wejściu na chór muzyczny. Przeprowadzono obserwację aktywności szkodników na podstawie przyrostu pyłu poniżej otworu wylotowego wykonanego przez kołatka pospolitego. W przeciągu 8 godzin zaobserwowano wyraźne zmiany i przyrost masy pyłu. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Warstwa malarska w obrębie prezbiterium została poddana z pewnością zmianie aranżacji w 1930 r., kiedy to całość wnętrza kościelnego uległa re-kompozycji i zaproponowano nową koncepcję artystyczną autorstwa Stanisława Wymiatałka z Wieliczki. Widoczne zmiany zachodzące w kondycji polichromii to powstające liczne szczeliny pomiędzy poszczególnymi deskami powodujące daszkowate odspojenie warstwy gruntów. W partiach ścian dają się zlokalizować częste ubytki i odpryski polichromii do warstwy drewna. Ponadto między poszczególnymi deskami występują różnej szerokości szczeliny i szpary, z których wysypuje się pył drzewny. Gwoździe, którymi są przybite deski stropu miejscowo uległy korozji, przebarwiając w otoczeniu drewno.

W ocenie stanu zachowania nasuwa się nieodparte wrażenie, iż stan polichromii ścian nawy wykazuje daleko bardziej posunięty stopień degradacji niż ścian w prezbiterium. Pierwotna

warstwa malarska została dwukrotnie przemalowana. Obecnie eksponowana dekoracja malarska jest wynikiem lokalnej działalności w celu odświeżenia wnętrza. Przemalowanie wykonane farbami olejnymi po formie z 1930 roku wykonanej i zaprojektowanej przez S. Wymiatałką. Najstarsza, zachowana na ścianach nawy, aranżacja jest spójna z architektoniczno- linearną dekoracją stropu. Lokalizujemy wzmocnienia i maskowanie łączeń przy pomocy płótna. Ponadto identyfikujemy dużą ilość wtórnych kitów. Z kolei poszczególne nawarstwienia z racji ilości i braku adhezji wykazują tendencję do łuszczenia się. Miejscowo warstwa malarska odspaja się i pęka często odspaja się wręcz do poziomu drewna. Pierwotne grunty i uzupełnienia pomiędzy deskami również są mocno spękane i odspajają się.

A.

B.

Fot.7. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment najstarszej zachowanej dekoracji malarskiej w partii stropu powyżej chóru (Fot A.- odkrywka) oraz na południowej ścianie nawy (Fot. B- odkrywka). W latach 30 XX wieku została zaproponowana zmiana aranżacji wnętrza, w typie ornamentalno figuralnym. Obecnie eksponowana polichromia w znacznej mierze została przemalowana zapewne w latach 80 XX w., szczęśliwie bez zmian kompozycyjnych, wykorzystując poprzednią formę. Zachowały się partie których nie poddano „odświeżaniu” w latach 80, jest to część prezbiterialna (ściany i strop). Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.8. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej północnej ścian nawy. Widoczna polichromia została wykonana w 1930 r. a następnie około 1980 r „odświeżona” wykorzystując poprzednią formę dekoracji i kompozycję. Zauważalne liczne spęknięcia występujące w obrębie polichromii, wklejone fragmenty płótna wykazujące tendencje do odspajania się. Ponadto w celu zakamuflowania pęknięć powstałych w miejscach łączeń desek wprowadzono dwustronną taśmę klejącą. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

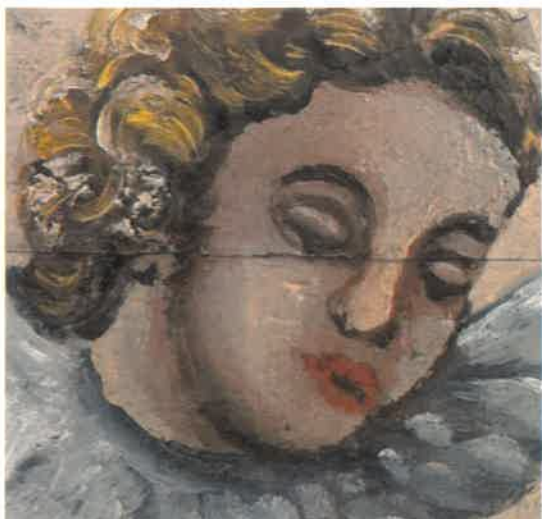
Fot.9. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej północnej ściany nawy. Widoczna polichromia została wykonana w 1930 r. a następnie około 1980 r. „odświeżona” (poprzez przemalowanie) wykorzystując poprzednią formę dekoracji i kompozycję. Zauważalne liczne spękania występujące w obrębie polichromii, ubytki i odspojenia. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

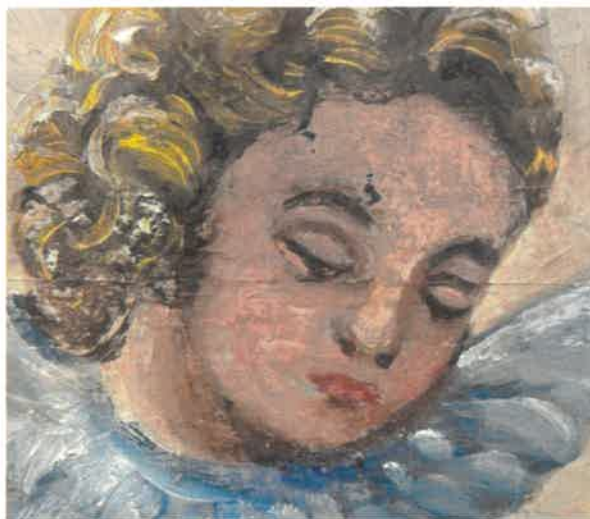
Fot.10. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej północnej ściany nawy. Eksponowana polichromia a właściwie jej układ kompozycyjny został wykonany w 1930 r. a następnie około 1980 r. „odświeżony” wykorzystując poprzednią formę dekoracji i kompozycję. Zauważalne liczne spękania, ubytki i odspojenia występujące w obrębie polichromii, wklejone fragmenty płótna. Ponadto w celu zakamuflowania pęknięć powstałych w miejscach łączeń desek wprowadzono dwustronną taśmę klejącą. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.11. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej północnej ściany nawy. Eksponowana polichromia a właściwie jej układ kompozycyjny został wykonany w 1930 r. a następnie około 1980 r. „odświeżony” wykorzystując poprzednią formę dekoracji i kompozycję. Przemalowanie wykonano po formie. Ponadto w celu zakamuflowania pęknięć powstałych w miejscach łączeń desek wprowadzono dwustronną taśmę klejącą. Po usunięciu taśmy udaje się zaobserwować wcześniejszą warstwę malarską. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

A.

B.

Fot.12. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej południowej ścian nawy. Fragment sceny z adoracją krzyża przez św. Kazimierza. Fot. A. przedstawia buzię aniołka pokrytą przemalowaniem wykonanym w około 1980 r. Fot. B. przedstawia tą samą twarz po usunięciu przemalowania (w znacznej mierze). Nie pozostawiano wyraźnych granic pomiędzy odczyszczoną partią a tą pokrytą przemalowaniem celowo. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.13. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej w narożniku północno- wschodnim nawy tuż za ołtarzem. Na przedstawionej polichromii wyraźne rozgraniczenie między partią przemalowaną w latach 80 XX w. a tą wykonaną w roku 1930. Całość malatury spękana i łuszcząca się, ponadto widoczne pasy taśmy klejącej w górnej partii ściany. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

IV.STRATYGRAFIA

W celu ustalenia postępowania konserwatorskiego i programu prac konserwatorskich przy polichromii ścian nawy oraz polichromii zdobiącej prezbiterium konieczne było przeprowadzenie rozpoznania stratygrafii obiektu. Równie istotne było potwierdzenie założeń podjętych w trakcie prac przeprowadzanych w roku 2024 w trakcie prowadzenia prac konserwatorskich przy dekoracji malarskiej zdobiącej strop nad nawą świątyni.

W celu rozpoznania stratygrafii obiektu przeprowadzono badania obejmujące wykonanie odkrywek oraz pobrano próbki do wykonania szlifów bocznych. Odkrywki wykonano metodą

mechaniczną przy użyciu skalpeli. Warstwy usuwano stopniowo, po kolei, obserwując każdą usuwaną warstwę pod kątem cech charakterystycznych.⁴

Wnioski płynące z przeprowadzonych badań, potwierdzają te sformułowane w trakcie prac w 2024 r.⁵, wskazują iż, mamy do czynienia z trzema nawarstwieniami malarskimi na powierzchni ścian nawy natomiast dekoracja wykonana w prezbiterium została wykonana w latach 30 XX w. przez Stanisława Wymiatałkę (jest to najpewniej drugie zachowane nawarstwienie malarskie).

Pierwsza warstwa technologiczna jest obecnie eksponowaną w świątyni malaturą. Jest to warstwa malarska o spoiwie olejnym. Wykonana została w latach 80 XX wieku. Swego rodzaju odświeżenia dokonali lokalni parafianie i miejscowi artyści. W wielu miejscach farba kładziona jest impastowo i bardzo fakturalnie. Całość przemalowania starano się wykonywać po wcześniejszej formie malarskiej, tzn. tej z lat 30 XX w. Jak się wydaje próbowano nie wprowadzać zmian w kolorystyce jednakże podkreślano mocno różnice walorowe. Tej warstwy nie notujemy na powierzchni ścian i stropu w prezbiterium, tutaj nie dokonano przemalowania.

Druga warstwa technologiczna jest niejako re-aranżacją wnętrza świątyni, już historyczną, bowiem z 1930 roku wykonaną przez Stanisława Wymiatałkę z Wieliczki. Zaproponowana dekoracja w znacznej mierze wykorzystuje motywy roślinno-ornamentalne (dziewięciosiły, słoneczniki, bławaty i róże) będących tłem dla przedstawień figuralnych. Na północnej ścianie nawy odnajdujemy przedstawienie św. Michała Archanioła natomiast na ścianie południowej obramiony wizerunek św. Kazimierza. Dekoracje ścian wyróżnia dwu-strefowość, dolna, „cokołowa” partia wykorzystuje powtarzający się motyw architektonicznej prostokątnej płyciny. Pas ten stanowi niejako podstawę dla wyżej przedstawionej bogatej floralno-ornamentalnej polichromii. Z kolei strop w prezbiterium został ozdobiony przedstawieniem Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej na tle obłoków w podwójnym obramieniu.

Dekoracja malarska prezbiterium nie została przemalowana na zasadzie odświeżenia w późniejszym okresie i nadal przedstawia polichromię wykonaną przez Stanisława Wymiatałkę.

Trzecia warstwa technologiczna najstarsza warstwa historyczna, odbiega diametralnie od zaproponowanej przez Stanisława Wymiatałkę zarówno tematyką jak i charakterem. Odnajdujemy tam linearne podziały, tworzące rodzaje sprawnie cieniowanych profilowań będące kontynuacją dekoracji zlokalizowanej na stropie nawy w 2024 r. Polichromia stropowa przedstawiała profilowane kasetony w jej narożnych partiach, natomiast całość stropu obwodziło architektoniczne obramienie. W centralnej partii zarówno w części nad nawą jak i nad chórem odnajdujemy błękitne tło mające za zadanie imitować rozgwieżdżony nieboskłon, (żółte gwiazdki na całości). W partii ścian podobnie profilowania przechodzą w błękit (tym razem bez gwiazdek).

---

⁵ *Sprawozdanie z prac badawczych dotyczących polichromowanego stropu nad nawą oraz polichromowanego chóru w kościele parafialnym pw. św. Jakuba apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach*, J. Babraj- Mędrala, M Książek, Kraków, 2024

A. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA ODKRYWEK

ODKRYWKA NR. 1	
	<p>LOKALIZACJA: południowa ściana nawy, odkrywka wykonana powyżej otworu okiennego, drugie okno licząc od wejścia do świątyni</p>
	
	<p>Warstwa1.- warstwa malarska o spoiwie olejnym wykonana w latach 80 XX wieku, odświeżenie dekoracji wykonane przez lokalną społeczność</p> <p>Warstwa2.- warstwa malarska o spoiwie olejnym, datowana na 1930 r. Malatura wykonana przez S. Wymiatałką</p>

ODKRYWKA NR. 2

LOKALIZACJA: południowa ściana nawy, odkrywka wykonana powyżej otworu okiennego, drugie okno licząc od wejścia do świątyni

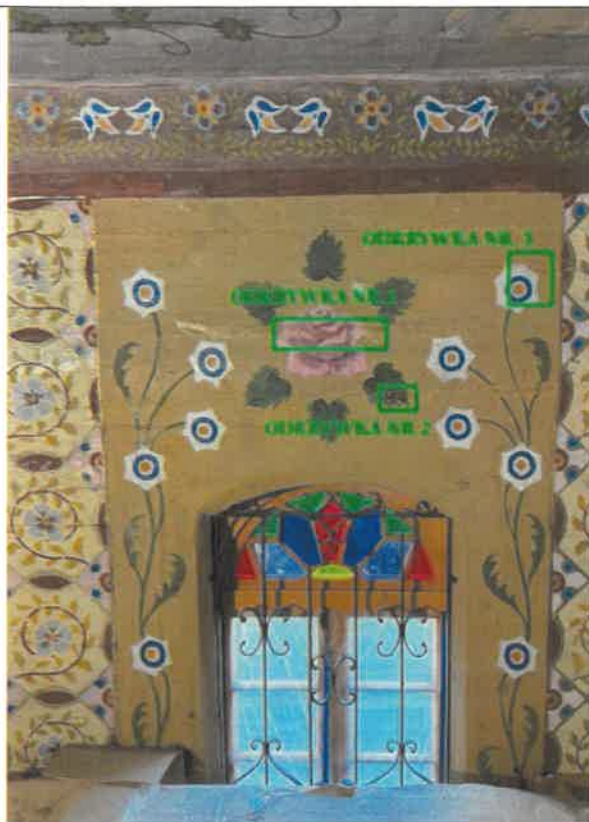
Warstwa1.- warstwa malarska o spoiwie olejnym wykonana w latach 80 XX wieku, odświeżenie dekoracji wykonane przez lokalną społeczność

Warstwa 1a.- Warstwa dwustronnej taśmy klejącej z warstwą kleju, wykorzystana w trakcie prac naprawczych w latach 80 XX wieku.

Warstwa2.- warstwa malarska o spoiwie olejnym, datowana na 1930 r. Malatura wykonana przez S. Wymiatałkę

Warstwa3.- warstwa malarska o spoiwie olejnym będąca najstarszą warstwą historyczną datowanie wymaga uściślenia. Błękitna partia tła lokalnie odświeżana kilkukrotnie

ODKRYWKA NR. 3

LOKALIZACJA: południowa ściana nawy, odkrywka wykonana powyżej otworu okiennego, drugie okno licząc od wejścia do świątyni

Warstwa1.- warstwa malarska o spoiwie olejnym wykonana w latach 80 XX wieku, odświeżenie dekoracji wykonane przez lokalną społeczność

Warstwa 1a.- Warstwa dwustronnej taśmy klejącej z warstwą kleju, wykorzystana w trakcie prac naprawczych w latach 80 XX wieku.

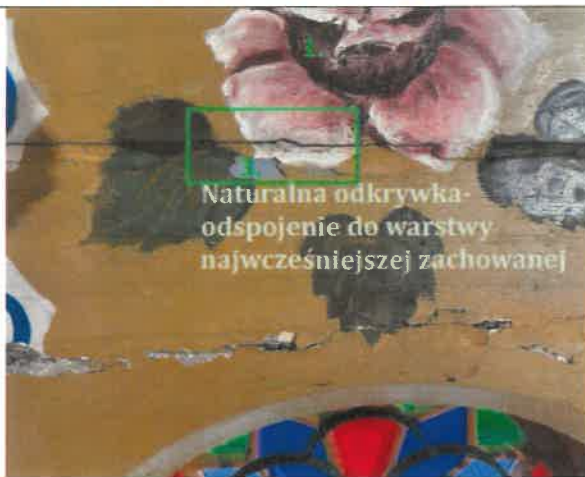
Warstwa2.- warstwa malarska o spoiwie olejnym, datowana na 1930 r. Malatura wykonana przez S. Wymiatalka

Warstwa3.- warstwa malarska o spoiwie olejnym będąca najstarszą warstwą historyczną datowanie wymaga uściślenia. Błękitna partia tła lokalnie odświeżana kilkukrotnie

ODKRYWKA NR. 4

LOKALIZACJA: południowa ściana nawy, odkrywka wykonana powyżej otworu okiennego, pierwsze okno licząc od wejścia do świątyni

Warstwa1.- warstwa malarska o spoiwie olejnym wykonana w latach 80 XX wieku, odświeżenie dekoracji wykonane przez lokalną społeczność

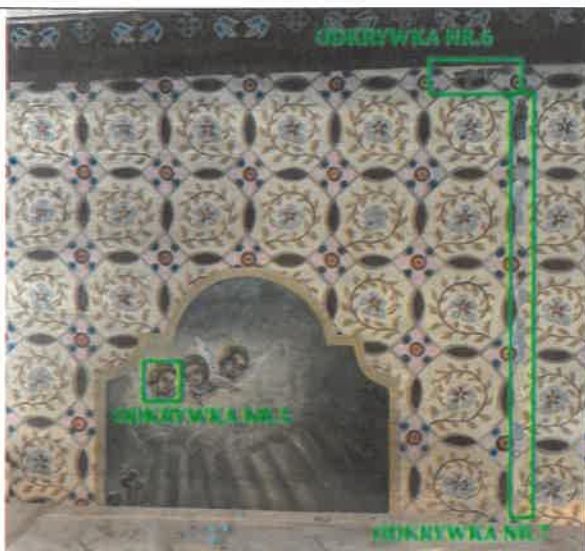
Warstwa2.- tutaj nie przedstawiona

Warstwa3.- warstwa malarska o spoiwie olejnym będąca najstarszą warstwą historyczną datowanie wymaga uściślenia. Błękitna partia tła lokalnie odświeżana kilkakrotnie

<p>ODKRYWKA NR. 5</p>	
	<p>LOKALIZACJA: północna ściana nawy, odkrywka wykonana w obrębie sceny figuralnej przedstawiającej adorację krzyża przez św. Kazimierza</p>
	<p>Warstwa1.- warstwa malarska o spoiwie olejnym wykonana w latach 80 XX wieku, odświeżenie dekoracji wykonane przez lokalną społeczność</p>
	<p>Warstwa2.- warstwa malarska o spoiwie olejnym, datowana na 1930 r. Malatura wykonana przez S. Wymiatałka. Przemalowanie usunięto w obrębie twarzy aniołka. Oczyszczenie partii twarzy z wtórnego przekształcenia przedstawia subtelne i delikatne rysy. Brak granicy między nawarstwieniami zatarty celowo, prace konserwatorskie pozostają w strefie projektowej. Usunięte przemalowanie nie stwarza dysonansu w odbiorze estetycznym.</p>

<p>ODKRYWKA NR. 6</p>	
	<p>LOKALIZACJA: północna ściana nawy, odkrywka wykonana w obrębie dekoracji ornamentalno-floralnej</p>
	<p>Warstwa1.- warstwa malarska o spoiwie olejnym wykonana w latach 80 XX wieku, odświeżenie dekoracji wykonane przez lokalną społeczność</p> <p>Warstwa2.- tutaj nie przedstawiona</p> <p>Warstwa3. - warstwa malarska o spoiwie olejnym będąca najstarszą warstwą historyczną, datowanie wymaga uściślenia. Widoczne pasowe cieniowane podziały. Malatura będąca kontynuacją dekoracji stropowej. W partii stropu identyfikowano również linearne podziały, cieniowane profilowania uzupełnione kasetonowymi formami w narożach.</p>

ODKRYWKA NR. 7

LOKALIZACJA: północna ściana nawy, odkrywka wykonana w obrębie dekoracji ornamentalno-floralnej

Warstwa1.- warstwa malarska o spoiwie olejnym wykonana w latach 80 XX wieku, odświeżenie dekoracji wykonane przez lokalną społeczność

Warstwa2.- tutaj nie przedstawiona

Warstwa3.- warstwa malarska o spoiwie olejnym będąca najstarszą warstwą historyczną, datowanie wymaga uściślenia. Widoczne pasowe cieniowane podziały, w formie profilowania. Malatura będąca kontynuacją dekoracji stropowej. W partii stropu identyfikowano również linearne podziały, cieniowane profilowania uzupełnione kasetonowymi formami w narożach.

V. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Podstawowym założeniem przeprowadzanej konserwacji będzie powstrzymanie procesów destrukcyjnych, utrwalenie substancji zabytkowej i przywrócenie właściwych walorów estetycznych jak i równowagi oraz spójności wnętrza kościelnego. **Po przeanalizowaniu wykonanych badań stratygraficznych proponuje się aby warstwą, która zostanie eksponowana po przeprowadzonej konserwacji była polichromia wykonana przez Stanisława Wymiatałkę z Wieliczki.** Na rzecz tej aranżacji malarskiej przemawiają liczne argumenty:

- w pierwszej kolejności utrzymanie spójności estetycznej wnętrza. Całość dekoracji malarskiej w prezbiterium zarówno na ścianach jak i na stropie wykonana została przez S. Wymiatałkę i nie została poddana późniejszemu przekształceniu.
- Dekoracja wykonana w roku 1930 przedstawia już wartość historyczną.
- Ponadto zauważalne są wartości artystyczne podkreślające ludowość. Odnoszące się w wykorzystanych motywach roślinnych do występującej w regionie roślinności łąk i pól (dziewięciosił).
- Kolejnym argumentem za eksponowaniem polichromii z lat 30 jest fakt przywiązania do niej społeczności lokalnej.

Należy podkreślić, iż pierwotna polichromia przedstawiająca dekoracją wykorzystującą motyw rozgwieźdzonego nieba na stropie a błękitu na ścianach wraz z architektonicznym zamknięciem w skrajnych partiach, zostanie zachowana. Natomiast od strony stanu technicznego, całości podobrazia zostanie poddana zabiegom konserwatorskim w celu jego wzmocnienia i konsolidacji.

W miarę możliwości proponuje się odsłonięcie niewielkiego ale miarodajnego fragmentu pierwotnej dekoracji malarskiej ścian, w miejscu nie zakłócającym odbioru malatury z roku 1930. Odpowiednim miejscem dla pozostawienia swego rodzaju świadka historii wydaje się ściana w części zachodniej świątyni, tuż nad chórem. Dokładne miejsce zostanie zaproponowane w trakcie projektowanych prac konserwatorskich.

Dekoracja malarska ścian nawy

Usuwanie przemalowania z lat 80 XX w. winno być przeprowadzone z wykorzystaniem żeli do usuwania przemalowań. W celu rozwarstwienia i usunięcia ostatniej warstwy zaleca się zastosowanie stosunkowo delikatnego preparatu z racji zastosowania farb o podobnym spoiwie (olejne). Agresywne środki mogą usuwać również historyczną warstwę z lat 30 XX w. Czyszczonej powierzchnię należy przemywać stopując działanie żelu acetonem. Kolejną kwestią jest delikatne usunięcie wszystkich taśm klejących. Ponadto partie gdzie wykorzystano tkaniny w latach 80

również zaleca się usunąć. Natomiast fragmenty płótna uzupełniane i podklejane w czasie prac wykonywanych przez Stanisława Wymiatałkę zaleca się zachować. Podobnie w przypadku występowania wtórnych i nie estetycznych kitów, również zaleca się ich usunięcie.

Należy mieć na względzie istotny zabieg jakim jest poddanie wszystkich elementów dezynsekcji i dezynfekcji. Planuje się wzmocnienie drewna przez impregnację żywicami syntetycznymi. W przypadku uzyskania dostępu do odwroci desek stropowych zakłada się przeprowadzenie wzmocnienia strukturalnego drewna przez powlekanie; w przeciwnym przypadku jedynie od lica (powlekanie odsłoniętych, najbardziej zdegradowanych powierzchni i wstrzykiwanie impregnatu w otwory wylotowe owadźch szkodników drewna).

W miejscach gdzie występują wzmocnienia płótnem wprowadzonym w latach 30 XX w. a warstwa płótna wykazuje brak adhezji do podłoża zaleca się (po wcześniejszej konsolidacji i impregnacji malowidła) podklejanie termiczne odspojonych fragmentów podobrazia płóciennego do deskowania.

Ewentualne ubytki drewna lub partie zdestruowane należy uzupełnić lub wymienić (w zależności od stanu zachowania). Wstawki powinny zostać osadzone na kleju stolarskim i wzmocniane kołkami drewnianymi. Drobne ubytki, szczeliny, a także pęknięcia uzupełnione zostaną dwuskładnikowym kitem i opracowanie naśladowczo do otoczenia. Wszelkie uzupełnienia wykorzystujące nowe drewno powinny zostać uprzednio zaimpregnowane. Jeżeli zaistnieje konieczność wymiany dużych elementów desek powinny wykorzystywać one tradycyjne złącza ciesielskie.

Szczeliny występujące pomiędzy poszczególnymi deskami proponuje się uzupełnić opcjonalnie można rozważyć uzupełnienia z balsy, drewna wytrzymałego, lekkiego, łatwego w obróbce i wyjątkowo elastycznego. Kolejnym krok obejmie korektę deformacji oraz przytwierdzenie termiczne odspojonych fragmentów podobrazia płóciennego do deskowania.

Uzupełnienie ubytków gruntu zaprawą akrylową lub dwu składnikowym kitem Beva lub Beva Gesso P (lub innym równoważnym). Finalny wybór rodzaju kitu zostanie poprzedzony wykonaniem prób na obiekcie.

Scalenie kolorystyczne przetarć, ubytków planuje się wykonać metodą scalającą naśladowczą wspomagając się techniką punktowania wykorzystującą kropkę. W celu wykonania uzupełnień zaleca się wykorzystanie farb tzw. konserwatorskich na bazie żywic ketonowo- mastyksowych. W końcowym etapie prac zaleca się położenie satynowego werniksu ochronnego stanowiącego zabezpieczenie.

Wtórny otwór drzwiowy lokalizowany na południowej ścianie nawy wykonany za czasów probostwa Ks. Jana Osadzińskiego (1953- 1993 r.), służył jako wejście boczne do kościoła. W kolejnych latach powrócono do wcześniej zaproponowanego rozwiązania, otworu

wejściowego na tej samej ścianie (południowej) nieco bliżej prezbiterium. Tym samym stare wejście utraciło swoją funkcję a następnie zostało zaślepienie, już na pocz. XXI w. (około roku 2000), wykonano nowe dębowe drzwi starające się nawiązywać stylistyką do zabytkowych, o kutych dużych zawiasach. Obecnie zasadna wydają się propozycja usunięcia współczesnych drzwi, które zasłaniają zaślepiony wtórny otwór. Proponuje się wykonać uzupełnienie deskowania stosując tradycyjne złącza ciesielskie, wprowadzony materiał winien zostać uprzednio zaimpregnowany. W kolejnym etapie prac należy przeprowadzić przeklejenie drewna, nałożenie cienkich gruntów pod rekonstrukcję polichromii. Partia poddawana rekonstrukcji pierwotnie przedstawiała motyw rozkwitniętej łądygi słonecznika, analogiczne motywy odnajdujemy na ścianie przeciwległej a więc nie ma mowy o nadinterpretacji uzupełnianego fragmentu.

W przypadku **dekoracji malarskiej w prezbiterium** aranżacja wykonana przez Stanisława Wymiatałkę z Wieliczki w 1930 r. nie została poddana późniejszym przekształceniom. W tym przypadku przebieg zabiegów konserwatorskich będzie analogiczny jak w nawie. Jedynym etapem który pomijamy to ściąganie przemalowania. Zaleca się poświęcić szczególną uwagę etapowi odczyszczania w tym celu proponuje się wykorzystać wodną emulsję anionowych i niejonowych substancji powierzchniowo czynnych *contrad* 2000 (lub inny równoważny). Proponowane stężenia to 25% wodny roztwór lub 10% roztwór. Partie szczególnie wrażliwe zaleca się odczyszczając wykorzystując ślinę syntetyczną (w przypadku odczyszczania scen figuralnych na stropie nawy dawał bardzo pozytywne rezultaty).

Kolejne etapy związane z podklejaniem, uzupełnianiem ubytków, konsolidacją czy scalaniem estetyczny należy przeprowadzać analogicznie do postępowania zaproponowanego przy polichromii ścian nawy.

VI. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

Polichromia ścian nawy i prezbiterium wraz ze stropem nad prezbiterium

- Wykonanie dokumentacji fotograficznej, (na każdym etapie prac).
- Odczyszczenie całej powierzchni z nawarstwień brudu i kurzu.
- Usunięcie wtórnych nawarstwień olejnych z lat 80 XX w. Zabieg proponuje się przeprowadzać preparatem AGE Remmers (lub równoważnym) neutralizowanym acetonem. Preparat o łagodnym działaniu, umożliwi rozwarstwienie dwu przemalowań na bazie identycznego spoiwa. Zabieg będzie poprzedzony wykonaniem prób na skuteczność i bezpieczeństwo dla warstwy malarskiej z lat 30 XX w. wykonanej i zaprojektowanej przez S. Wymiatałkę. Na tym etapie należy również przeprowadzić usunięcie klejeń wykonanych

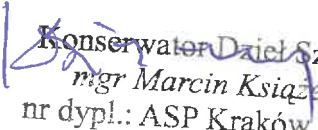
przy pomocy dwustronnej taśmy klejącej oraz wtórnie wprowadzonych pasów płótna czy innych materiałów (chodzi o te z lat 80 XX w). Ponadto usunięcie nie oryginalnych elementów metalowych (pinezki, gwoździe wykazujący aktywny stopień korozji). Ten etap zostaje ominięty w przypadku części ścian i stropu w części prezbiterialnej, nie identyfikujemy przemalowania na dekoracji z roku 1930.

- Podklejenie ewentualnych łusek i odpajających się fragmentów warstwy malarskiej wodnym roztworem Plextolu B500 lub Primalu AC, poprzez wykonanie iniekcji. Pasy materiału identyfikowane jako pierwotne również należy podkleić w podobny sposób. Termiczne podklejenie drobnych łusek w przypadku prac przy stropie nawy dawało pozytywne rezultaty, proponuje się sprawdzenie również tej metody.
- Przeprowadzenie ewentualnego zabiegu impregnacji wykonane zostanie metodą wstrzykiwania i nasączenia roztworem Hekolu I 50 w octanie etylu lub 20% roztworem Paraloidu B72 w mieszaninie rozpuszczalników aceton i ksylen w stosunki 1:3. W celu wprowadzenia impregnatu w strukturę drewna należy rozważyć możliwość wykorzystania zestawów do kroplówek, tak by preparat impregnujący był podawany w sposób ciągły do osłabionej strukturalnie partii drewna.
- Odczyszczenie oryginalnych metalowych gwoździ poddanych korozji. Przeprowadzenie zabiegu sugeruje się wykonać mechanicznie. Odczyszczony elementy należy pokryć preparatem antykorozyjnym wiążącym produkty korozji np. V33 firmy Hector lub innym równoważnym.
- Sklejenie ewentualnych pęknięć deskowania przy zastosowaniu kleju glutynowego Titebond lub Pattex Wood. Większe ubytki zostaną uzupełnione stosując wstawki z drewna, wzmocnione konstrukcyjnie przy użyciu drewnianych kołków. Uzupełnienie małych ubytków drewna kitem dwu składnikowym na bazie żywicy epoksydowej o nazwie Axson lub tym samym kitem z dodatkiem trocin.
- W miejscach łączeń desek proponuje się wprowadzać odpowiednio docięte fragmenty drewna balsy (drewno wytrzymałe ale bardzo elastyczne). Następnie od lica docinać dłutami rzeźbiarskimi.
- Uzupełnienie ubytków zaprawy zaprawą akrylową lub modyfikowana zaprawą klejowo – kredową o proporcjach zbliżonych do oryginału. Finalny wybór rodzaju kitu zostanie poprzedzony wykonaniem prób na obiekcie.
- Zmniejszenie chłonności nowych kitów uzupełniających poprzez szelakowanie.
- Położenie warstwy werniksu pośredniego na powierzchnię poddawaną konserwacji, będącego między warstwą pomiędzy oryginalną substancją malarską a warstwą uzupełnień.

- Uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej analogicznie do pierwotnej warstwy przy zastosowaniu farb tzw. konserwatorskich na bazie żywic ketonowo- mastyksowych metodą punktowania oraz scalająco- naśladowczo.
- Nałożenie werniksu końcowego, o charakterze zabezpieczającym.
- Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej opisowej i fotograficznej przedstawiającej stan zachowania i przebieg zabiegów.

Wtórny otwór drzwiowy lokalizowany na południowej ścianie nawy

- Wykonanie dokumentacji fotograficznej, (na każdym etapie prac).
- Demontaż drzwi z zawiasów. Demontaż zawiasów.
- Odczyszczenie odsłoniętego fragmentu ściany nawy z nawarstwień brudu i kurzu.
- Uzupełnienie deskowania analogicznie do sąsiadujących partii ściany, stosując tradycyjne złącza ciesielskie, wprowadzony materiał winien zostać uprzednio zaimpregnowany.
- W kolejnym etapie prac należy przeprowadzić przeklejenie drewna, nałożenie cienkich gruntów pod rekonstrukcję polichromii.
- Zmniejszenie chłonności nowych gruntów poprzez szelakowanie.
- Uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej analogicznie do pierwotnej warstwy przy zastosowaniu farb tzw. konserwatorskich na bazie żywic ketonowo- mastyksowych metodą punktowania oraz scalająco- naśladowczo.
- Nałożenie werniksu końcowego, o charakterze zabezpieczającym.
- Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej przedstawiającej stan zachowania i przebieg zabiegów.

 Konserwator Dział Sztuki
 mgr Marcin Książek
 nr dypl.: ASP Kraków 8099
 tel: 513-804-596

VII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot.14. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widok ogólny prezbiterium. Polichromia ścian i stropy wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj-Mędrała 2024.

Fot.15. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widok stropu w prezbiterium, przedstawienie Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej. Eksponowana polichromia wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj-Mędrała 2024.

Fot.16. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widok ogólny prezbiterium, ściana północna. Eksponowana polichromia wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.17. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widok ogólny prezbiterium, ściana północna. Eksponowana polichromia wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.18. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widok ogólny ściany północnej w prezbiterium. Eksponowana polichromia wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.19. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczna ściana północna. Eksponowana polichromia wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.20. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej zdobiący północną ścianę prezbiterium. Eksponowana polichromia wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj-Mędrala 2024.

Fot.21. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczna, ściana północna. Eksponowana polichromia wykonana w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj-Mędrala 2024.

Fot.22. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczne ściany w części zachodniej świątyni pod chórem. Eksponowana polichromia jest wynikiem przemalowana „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.23. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment północnej ściany nawy. Eksponowana polichromia jest wynikiem przemalowana „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.24. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczne ściany w części zachodniej świątyni pod chórem. Eksponowana polichromia jest wynikiem przemalowana „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.25. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczne ściany w części zachodniej świątyni na chórze. Eksponowana polichromia jest wynikiem przemalowana „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.26. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczne ściany w części zachodniej świątyni na chórze. Ekspozowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałkę z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.27. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczne ściany w części zachodniej świątyni na chórze. Ekspozowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałkę z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.28. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment północnej ściany nawy wraz z otworem okiennym (pierwszy licząc w kolejności od chóru). Ekspozowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałkę z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.29. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment północnej ściany nawy, dekoracja floralna w postaci kwiatu róży. Ekspozowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałkę z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.30. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment południowej ściany nawy. Zauważalna górna część przedstawienia figuralnego ukazująca trzy główki anielskie. Eksponowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj-Mędrala 2024.

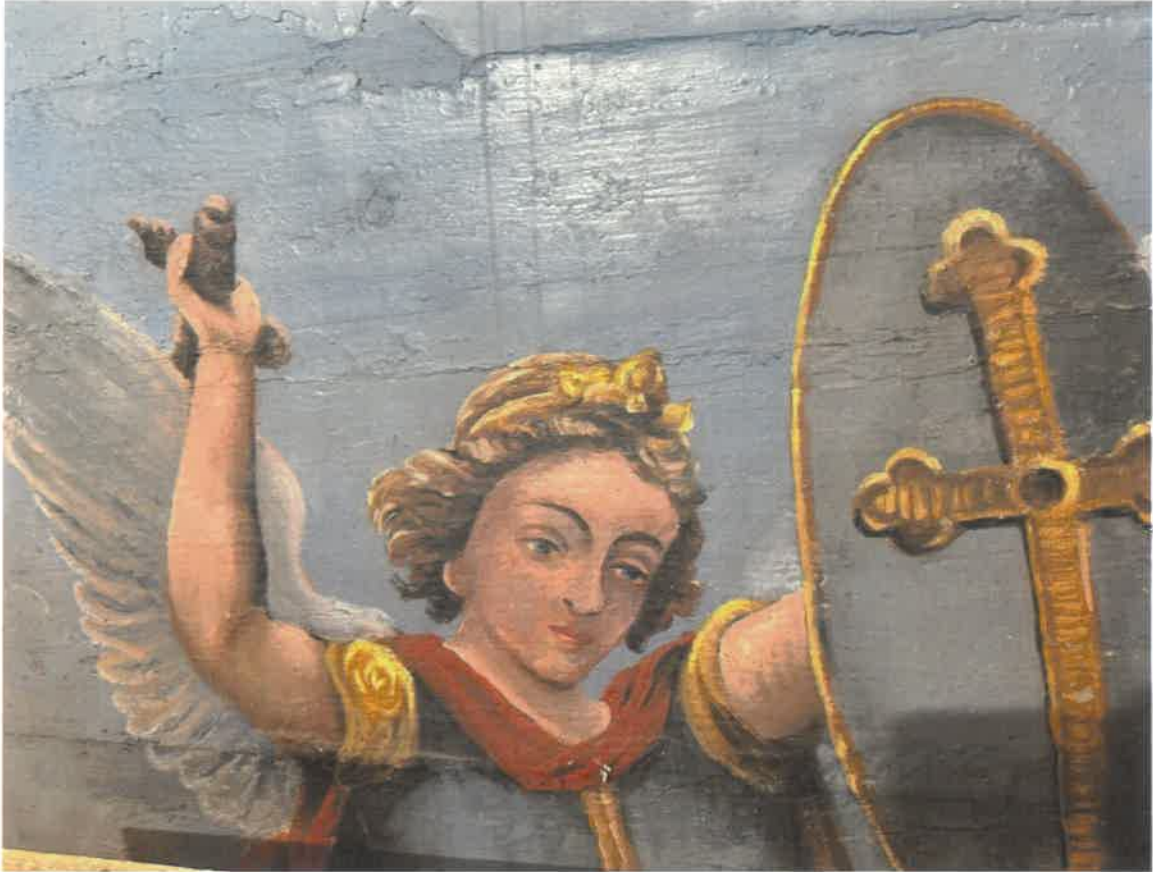
Fot.31. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment południowej ściany nawy. Zauważalna część przedstawienia figuralnego ukazująca adorację krzyża przez św. Kazimierza. Eksponowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałką z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj-Mędrala 2024.

Fot.32. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment północnej ściany nawy. Zauważalna część przedstawienia figuralnego ukazująca św. Michała Archanioła. Ekspozowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałkę z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.33. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment północnej ściany nawy. Zauważalna część przedstawienia figuralnego ukazująca św. Michała Archanioła. Ekspozowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałkę z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.34. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment przedstawienia figuralnego ukazująca św. Michała Archanioła. Ekspozowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałkę z Wieliczki. Notujemy ubytki pierwotnej polichromii do drewna, które zostały przemalowanie bez przeprowadzenia uzupełnień warstwy gruntu. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj-Mędrala 2024.

Fot.35. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment przedstawienia figuralnego ukazująca św. Michała Archanioła. Ekspozowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałkę z Wieliczki. Notujemy ubytki pierwotnej polichromii do drewna, które zostały przemalowanie bez przeprowadzenia uzupełnień warstwy gruntu. Ponadto występują liczne spękania Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj-Mędrala 2024.

Fot.36. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji ornamentalnej ścian nawy. Notujemy poważne spękania warstwy malarskiej przechodzące przez wszystkie warstwy technologiczne aż do poziomu drewna. Całość podlega również łuszczeniu i odpajaniu od drewnianego podobrazia. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.37. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji ornamentalnej ścian nawy. Notujemy poważne spękania warstwy malarskiej ponadto widoczne ubytki masy uzupełniającej między deskowaniem ściany. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.38. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej w narożniku północno- wschodnim nawy tuż za ołtarzem. Na przedstawionej polichromii wyraźne rozgraniczenie między partią przemalowaną w latach 80 XX w. a tą wykonaną w roku 1930. Całość malatury mocno zabrudzona, spękana i łuszcząca się. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.39. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej w narożniku północno- wschodnim nawy tuż za ołtarzem. Na przedstawionej polichromii wyraźne rozgraniczenie między partią przemalowaną w latach 80 XX w. a tą wykonaną w roku 1930. Całość malatury mocno zabrudzona, spękana i łuszcząca się. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.40. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej północnej ścian nawy. Widoczna polichromia została wykonana w 1930 r. a następnie około 1980 r. „odświeżona” wykorzystując poprzednią formę dekoracji i kompozycję. Zauważalne liczne spękania występujące w obrębie polichromii. Ponadto w celu zakamuflowania pęknięć powstałych w miejscach łączeń desek wprowadzono dwustronną taśmę klejącą. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.41. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej północnej ścian nawy. Eksponowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałkę z Wieliczki. Zauważalne liczne spękania występujące w obrębie polichromii. Ponadto w celu zakamuflowania pęknięć powstałych w miejscach łączeń desek wprowadzono dwustronną taśmę klejącą. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.42. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji ornamentalnej ścian nawy. Notujemy poważne spękania warstwy, ubytki do poziomu drewna. Całość polichromii podlega również łuszczeniu i odpajaniu od drewnianego podobrazia. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.43. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji ornamentalnej ścian nawy. Notujemy poważne spękania warstwy malarskiej ponadto widoczne ubytki masy uzupełniającej pomiędzy deskowaniem ściany. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrała 2024.

Fot.44. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej północnej ścian nawy. Eksponowana polichromia a właściwie jej układ kompozycyjny został wykonany w 1930 r. a następnie około 1980 r „odświeżony” wykorzystując poprzednią formę dekoracji i kompozycję. Przemalowanie wykonano po formie. Ponadto w celu zakamuflowania pęknięć powstałych w miejscach łączeń desek wprowadzono dwustronną taśmę klejącą. Po usunięciu taśmy udaje się zaobserwować wcześniejszą warstwę malarską, oraz drobne kropeczki pomocniczej przepychy wytyczające kontur. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.45. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji ornamentalnej ścian nawy. Notujemy ubytki pierwotnej polichromii do drewna, które zostały przemalowane bez przeprowadzenia uzupełnień warstwy gruntu. Całość spękana, wykazująca tendencję do odspajania. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.46. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej północnej ścian nawy. Eksponowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałkę z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.47. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment dekoracji malarskiej północnej ścian nawy. Eksponowana polichromia jest wynikiem przemalowania „po formie”, wykonanym najpewniej w latach 80 tych XX w. Pierwotną dekorację malarską wykonano w latach 30 XX w. przez S. Wymiatałkę z Wieliczki. Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.48. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment południowej ścian nawy. Zauważamy wtórny otwór wejściowy wykonany za czasów probostwa Ks. Jana Osadzińskiego (1953- 1993 r.). Otwór obecnie zaślepiony i zakryty skrzydłem drzwi dębowych (wykonanych współcześnie). Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.

Fot.49. Kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła i Katarzyny Aleksandryjskiej w Raciechowicach. Widoczny fragment drzwi na południowej ścianie świątyni. Zauważamy wtórny otwór wejściowy wykonany za czasów probostwa Ks. Jana Osadzińskiego (1953- 1993 r.). Otwór obecnie zaślepiony i zakryty skrzydłem drzwi dębowych (wykonanych współcześnie). Stan przed konserwacją. Fot. Joanna Babraj- Mędrala 2024.